

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST

No. 39482.

Bijlage: 1.

Onderwerp: Overzicht No. 5.

's-Gravenhage, 5 Juni 1948.
Javastraat 68.

Hierbij heb ik de eer U een exemplaar aan te bieden van
Overzicht No. 5 van mijn Dienst, afgesloten per 20 Juni 1948.

HET HOEFD VAN DE CENTRALE
VEILIGHEIDSDIENST,
Namens deze:

J.G. Crabbendam.

AAN: Alle Politieverbindingen.

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST.

Overzicht No.5.

1948.

I N H O U D.

I.	De C.P.N. en de algemene politieke toestand	blz. 1.
II.	C.P.N.actie tegen bepaalde rogeringsvoorstellen	blz. 5.
III.	Verkiezingspropaganda-tactiek van de C.P.N.	blz. 4.
IV.	Het verkiezingsprogram der C.P.N. voor 1948	blz. 6.
V.	C.P.N.-mutaties in vertegenwoordigende overheidscolleges	blz. 8.
VI.	De C.P.N. en de gebeurtenissen in het buitenland	blz. 9.
VII.	Uitzendingen van Radio Moskou in de Nederlandse taal	blz.11.
VIII.	Geen Waarheid-zomerfeest - Birkhoven in 1948	blz.13.
IX.	Het Ratio Koster-comité	blz.14.
X.	Algemeen Nederlands Jeugd Verbond (A.N.J.V.)	blz.16.
XI.	Revolutionnaire Communistische Partij (R.C.P.)	blz.18.
XII.	De Eenheids Vak Centrale (E.V.C.)	blz.20.
XIII.	Stakingen en molestatie van werkwilligen	blz.21.
XIV.	Indonesië	blz.22.
XV.	Overzicht der stakingen in Mei 1948	blz.26.

I. DE C.P.N. EN DE ALGEMENE POLITIEKE TOESTAND.

Sedert de Komintern in 1943 officieel was ontbonden, moest het internationale communisme plaats maken voor het z.g. nationale. De geestverwanten van Moskou propageerden het ook in Nederland. Het gevaar werd er niet minder om. De vestiging van de volksdemocratieën leidde zelfs tot het begrip "Europa achter het ijzeren gordijn". De communistische dictatuur werd in Februari l.l. nog versterkt door de omwenteling in Tsjecho-Slowakije. Deze staatsgreep werd ook door de communisten in ons land luide en spontaan toegejuicht en als waarachtige volkswil ten voorbeeld gesteld. De solidariteit der z.g. nationale communisten met het oude agressieve stelsel bleek nog eens zonneklaar. Ze lokte zeer heftige reacties in het democratische kamp uit. De C.P.N.-leiding werd dientengevolge gedwongen wat voorzichtiger te manoeuvreren. Zij heeft wat later gepoogd het voor te stellen alsof in Praag bij uitstek de nationale democratie zou hebben gezegevierd op de "internationale reactie". Juist de communisten zouden daar, en zulks met succes, gestreden hebben voor nationale onafhankelijkheid. Ook de Nederlandse communisten beweerden daarvoor in eigen land te blijven ijveren, vandaar o.a. hun verzet tegen het Marshall-plan en hun inspanningen voor de nationale welvaartsactie. Voorts hielden zij vol geheel onafhankelijk van Moskou te kunnen en te willen handelen. Met het Kremlin beweerden zij, dat het niet de communisten, maar de westerse "imperialisten", inzonderheid de Amerikanen zijn, die de nationale onafhankelijkheid van andere landen bedreigen en die zich voortdurend in hun zaken mengen.

De ingrijpende bemoeiingen van de Sowjet-Unie met Oosten en Midden-Europa en de druk op Finland in het Noorden en op Griekenland en Italië in het Zuiden, tonen minstens aan, dat de werkelijke situatie niet klopt met deze voorstelling van zaken. Terstond na de omwenteling had de algemeen partijsecretaris Paul de GROOT overigens in het openbaar verklaard, dat de C.P.N. niets uitstaande had met het communisme in Rusland en Tsjecho-Slowakije. De C.P.N. was dus geen loopjongen van Stalin. De Amsterdamse wethouder SEEGERS zei in een oprichtingsvergadering van een welvaarts-comité in de hoofdstad, dat we nu allen wisten, dat het de Sowjet-Unie was geweest, die ons had helpen bevrijden. Hij erkende, dat de Nederlandse communisten sympathiseren met de Sowjet-Unie, maar ontkende, dat zij opdrachten krijgen uit Moskou, "alsof Moskou het niet druk genoeg heeft met zijn eigen zaken".

Gerard GEELHOED besprak op een andere welvaartscomité-vergadering in Den Haag het verwijt, dat de communisten op Rusland zijn georiënteerd, ja zelfs van dat land orders krijgen. "Men kan ons alleen verwijten, dat wij niet alleen naar het Westen, doch ook naar het Oosten kijken en tezamen willen werken voor een gezonde volkswelvaart", aldus zijn verweer.

Niet alleen in openbare vergaderingen der partij zelf vond de C.P.N. het nodig haar onafhankelijkheid van Moskou te betuigen. Het trok evenzeer de aandacht dat deze gedragslijn werd gevolgd in haar voornaamste mantelorganisatie, de Eenheids Vak Centrale. Voor een partij, die zich in het verleden herhaaldelijk beriep op tactische noodzaak bij onverwachte en menigmaal ingrijpende politieke koerswijzigingen kunnen deze démenti's niet afdoende worden geacht. De tegenspraak kan op haar beurt weer door tactische overwegingen zijn ingegeven, welke daarenboven passen in de marxistische strategie. Het was juist het

vaak blindelings volgen van aanwijzingen (hetzij rechtstreeks of zijdelings verstrekt door het Kremlin, de vroegere Komintern of het tegenwoordige Cominform) welke de C.P.N. in conflict bracht met het merendeel der vertegenwoordigers van het Nederlandse volk en met de openbare mening hier te lande.

Sedert de C.P.N. het revolutionaire optreden van de Tsjechische geestverwanten toejuichte, nam in Nederland de achterdocht toe ten aanzien van haar betrouwbaarheid in nationale zin. Die argwaan leidde mede tot het treffen van enige bijzondere maatregelen van overheidswege ter bescherming van de democratische rechtsstaat. Hierover tonen de C.P.N.-leiders zich gebelgd. In hun kring zouden daardoor gevoelens van wrok zijn verwekt. Men maakt er zich bezorgd over de mogelijk nadelige gevolgen voor de partij. Sommige C.P.N.-sprekers vonden echter in de be- raamde afweermaatregelen aanleiding zich op uitdagende wijze op Ruslands macht en kracht te beroepen. Het is moeilijk uit te ma- ken in hoeverre bij hen sprake is van een zucht naar effectbejag. Reeds eerder werd de aandacht gevestigd op het feit, dat voor- aanstaande sprekers der C.P.N. in politieke toespraken hebben gezinspeeld op de nabije en grote materiële macht der Sowjet- legers. Tezelfdertijd beschuldigden de communisten er juist hun tegenstanders van intimidatie-middelen te gebruiken.

Mogelijk beogen de communisten met hun vreesaanjaging uit- sluitend het politiek moreel in eigen gelederen wat op te halen. Het is sedert begin 1948 beduidend gezakt. Er is echter ook ruimte voor de overweging, dat de Sowjet-Unie met de middelen, welke haar diplomatiek en anderszins ter beschikking staan, een agressiever politiek zou willen gaan voeren. De nadruk diende dan gelegd te worden op het internationale en aanvalslustige karakter van het communisme. Sommige menen bepaalde symptomen daarvan te ontdekken. Zij wijzen op de gespannen verhoudingen in Berlijn, op de Sowjet-Russische belangstelling voor O.- en Z.O. Azië, voor Griekenland en het Midden-Oosten (inzonderheid Palestina) en op de verbindingen der communisten met groepen, die op deze strijdtoneelen interveniëren. Met name zouden consu- laire contacten tussen Moskou en de Republiek Indonesië mede van die gezichtshoek uit bekeken kunnen worden.

Sowjet-Rusland, dat militair uiterst kwetsbaar is gebleven, kan zich overigens als een van de twee wereldmachten veroorloven een brede politieke belangstelling te tonen ook voor zaken en vraagstukken buiten zijn direct machts- en invloedsgebied. Zulk een groeiende interesse behoeft geenszins te duiden op een toe- nemende agressieve gezindheid. De communisten in het Westen, die zich in de huidige situatie bekneld gevoelen, zouden er alsnog heil in kunnen zien de mogelijkheid van een overrompend machtige Sowjet-Russische aanval te suggereren teneinde daaruit politiek gewin te halen bij hen, die er zich door laten intimideren. Merk- waardig is het, dat de nationale communisten enerzijds ontkennen politiek afhankelijk van Moskou te zijn, terwijl zij anderzijds de grote materiële macht der Sowjet-Unie verheerlijken en gebrui- ken om tegenstanders schrik aan te jagen en eigen zwakke broe- ders, wier zelfvertrouwen begint te verdwijnen, een steun in de rug te geven.

II. C.P.N.-ACTIE TEGEN BEPAALDE REGERINGSVOORSTELLEN.

De "Internationale" weerklonk Vrijdag 14 Mei l.l. in het Nederlandse parlement als een gezongen protest der communistische Tweede Kamerleden tegen de behandeling van de grondwetswijziging (artikel 195 tiende hoofdstuk), over de burgerlijke Staat van beleg en de daartoe geschapen bevoegdheden voor de burgerlijke autoriteiten. De Kamer voorzitter poogde de ongewone demonstratie met hamergeklop te beëindigen en werd daarbij ondersteund door vele Kamerleden, die met tassen en andere hulpmiddelen een roffelmars ten beste gaven. De communistische fractie verliet zingende 's Lands vergaderzaal.

De verandering van artikel 195 der grondwet voelen de communisten als een ernstige bedreiging van hun rechtspositie. Zij misprijzen haar als het werk der reactie. Het voornaamste komt hierop neer, dat wanneer dit voorstel is aangenomen, men de meest elementaire rechten van het volk en in het bijzonder van de communisten, met voeten kan treden, zei een van hun sprekers. Het recht van vereniging en vergadering en de onschendbaarheid van de woning zouden erdoor belaagd worden. "Als de grondwet aldus gewijzigd is, kan men, wanneer men het nodig oordeelt, ons verbieden te vergaderen en ons, in het bijzonder de communisten, arrestoren en de woningen betreden", aldus vatte de C.P.N.-partijbestuurder Jan SCHALKER zijn oordeel er over samen. Het desbetreffende wetsontwerp is voorts als een neofascistische maatregel godiscriminooft, welke geen ander doel zou hebben dan tegen een bepaalde arbeidersbeweging te kunnen optreden. Deze grondwetswijziging zou, volgens J.H. van BORK, beïndigen, dat de communisten volkomen in hun vrijheden zouden worden beknot en dat de besten van hen zonder meer tegen de muur zouden kunnen worden gozet en gefusilleerd.

Kort voor het afsluiten van dit overzicht heeft de Tweede Kamer der Staten-Generaal met 49 tegen 34 stemmen een wetsontwerp aangenomen. Het opent de mogelijkheid tussentijds ontslag aan communistische wethouders en leden van Gedeputeerde Staten te verlenen. Overeenkomstig het voorstel der Regering besloot de Kamer d.d. 11 Juni j.l. eveneens, dat leden, die uit de genoemde colleges van dagelijks bestuur van gemeente of gewest moeten worden verwijderd, omdat bij meerderheidsbesluit het vertrouwen in hen werd opgezegd, recht zullen behouden op wachtgeldregeling en pensioen. Een amendement om de goldigheid van de wet per 1 Januari 1949 te doen aflopen, werd verworpen met 38 stemmen voor en 45 tegen. Hiormede was tevens het standpunt der Regering tegen gelegenheidswetgeving geëerbiedigd. Indien de Eerste Kamer zich bij de beslissingen van de Tweede Kamer zal aansluiten, blijft deze wet dus niet aan een tevoren bepaalde tijdslimiet gebonden. Eveneens had de Kamer in moederheid bezwaar om bij de formulering van de onderhavige wet als reden voor een tussentijds ontslag van communistische wethouders en leden van Gedeputeerde Staten "de revolutionaire gozindheid" ter motivering op te nemen (49 tegen en 34 voor). De Minister van Binnenlandse Zakon toonde zich desgevraagd wel bereid, tussentijds ontslag in elk geval met redenen te omkleeden.

De C.P.N. heeft inmiddels in haar vergaderingen haar groot misnoegen en verontwaardiging geuit over deze en andere gegispte maatregelen der overheid, zoals voorts het vormen van een Nationale Reserve en van een corps van vrijwillige hulppolitie. De voormannen der C.P.N. hebben zich over de gehele linie in felle taal geuit tegen deze voornemens, welke zij als een speciale bedreiging tegen de vooruitstrevende arbeidersbeweging en de voor hen strijdende communistische partij brandmerken. Vooral de Partij van de Arbeid moest het in die critiek ontgelden, omdat zij de aanmelding voor de vrijwillige hulppolitie ondersteunt. De bekende communistische districtsbestuurder Joop TEIWES zag de hulppolitie in de toekomst dezelfde taak vervullen als de landwacht tijdens de bezetting.

Over Koos Vorrink (aangeduid als IJmuider Koos), Mr. Stikker, Ad. Vermeulen, Minister Liefstink en de nieuwe Minister van Wederopbouw, zei dezelfde Teiwes: "Die stomme honden zijn bezig zich zelf te bijten". Verder werden op C.P.N.-bijeenkomsten vergelijkingen gemaakt over de "groenjurken van Adolf" en de "landwachters van oom Sam".

A.J. KOEJEMANS, de onttroonde hoofdredacteur van "De Waarheid", gaf van zijn lijdzaamheid in tegenspoed nieuwe staaltjes ten beste. In Tsjecho-Slowakije was z.i. niets anders gebeurd dan datgene waaraan steeds door de communisten was gedacht en waarnaar door hen was verlangd. "Wij willen dit in ons land eveneens vorwozenlijken". Koejemans hekeldde al evenzeer de oprichting van de vrijwillige hulppolitie, die hij de nieuwe burgerwacht noemde. Dit machtsapparaat heette geschapen te zijn om de strijd van de arbeidersklasse op allerlei gebied te beletten. Er bestond echter niet veel animo voor. De werving voor de nieuwe burgerwacht was een "sof" geworden. Ook onder de studenten was weinig interesso. Zij zouden met geweld gedwongen zijn zich op te geven. De afbraak van de democratie was het thema waarop vele woordvoerders der C.P.N. vorder ingingen. De krachten van de communisten in het parlement moesten zo sterk worden gemaakt, dat de grondwetswijzigingen er niet door zouden kunnen komen.

III. VERKIEZINGSPROPAGANDA-TACTIEK VAN DE C.P.N.

Ofschoon Paul de GROOT en andere prominente C.P.N.'ers reeds in openbare vergaderingen aankondigden, dat de communisten als machtshobbers de partij van hun tegenstanders zouden verbieden, zegt het verkiezingsmanifest daaromtrent:

"Voor er tien jaren verstreken zullen zijn, zal de Communistische Partij in ons land de rogerings-macht uitoefenen, in samenwerking met alle andere eerlijke vertegenwoordigers van het werkende volk. Zij zal dan haar Nationale Welvaartsplan vorwozenlijken".

De aankondiging, dat de C.P.N. binnen tien jaar het bewind in Nederland zal hebben overgenomen, blijkt een der "verplichte puntjes" van haar verkiezingscampagne te zijn. Vrijwel alle propagandisten hebben er gewag van gemaakt. Het propagandabureau der partij is hier kennelijk met bindende voorschriften gekomen, waaraan alle sprekers van hoog tot laag zich houden. Het verklaart de opmerkelijke eensgezindheid, en vaak ook gelijkvormigheid, van zekere waarderingen en misprijzingen.

De voortdurend onbevredigend bezochte vergaderingen der C.P.N. tonen, behoudens enkele uitzonderingen, nog steeds een zekere matheid en politieke vermoeden. De opmerkelijke arbeidsvrede der laatste maanden en het vrijwel ontbreken van stakingen in ons land zijn ongunstige omstandigheden voor het verrichten van extremistische woelarbeid. De C.P.N. heeft het in talrijke van haar vergaderingen met zekere spijtigheid geuit, dat de fut uit de massa is verdwenen. De arbeiders hebben kennelijk geen lust de politieke agitatie-molen van de C.P.N. op hun kosten te laten draaien. Dit verklaart, waarom de communistische plannen voor een politieke proteststaking in Maart 1946 te Amsterdam op zulk een fiasco uitliepen. De E.V.C.-leden lieten en masse met alle anderen de communistische initiatiefnemers in de steek. Daarna heeft de C.P.N. zich, zoals bekend, van haar eigen plannen ten deze verwijderd. Eerst later hebben vooraanstaande E.V.C.'ers uit het niet doorgaan van de Amsterdamse staking een soort bewijs willen construeren, dat de E.V.C.-leiding niet onder communistische leiding staat.

De partijpropaganda moest inmiddels uitzien naar een middel om de stemming te verbeteren. Omdat de verwachtingen ten aanzien van de verkiezingsuitslagen in de communistische gelederen niet bepaald hoog gestemd zijn, werd het nuttig geoordeeld de mismoedigen en somber gestemden een hart onder de riem te steken. Het nakomen van beloften op korte termijn is echter in de gegeven omstandigheden tamelijk riskant. Dit zou kunnen verklaren, waarom de C.P.N. het tijdsbestek der vervulling maar wat ruim heeft genomen. Vandaar die uiterste termijn van tien jaar. In de laatste weken is tolkonnale gebleken, dat de verkiezingsredenaars der C.P.N. het communistisch bewind in Nederland binnen die tijdskring aankondigen. Opmerkelijk blijft dan wat Jan SCHALKER, een der partijsecretarissen onder Paul de Groot, dienaangaande in een openbare vergadering te Noordwolde (15-6-'48) heeft medegedeeld. Binnen tien jaar zou het communisme aan het bewind zijn. Dit was geen loze voorspelling maar berustte op besprekingen met buitenlandse partijgenoten en op besprekingen in het partijbestuur. Deze functionaris van de topleiding wijtte het aan anti-communistische maatregelen, dat sommigen de partijvergaderingen niet meer durfden bezoeken. Hij herinnerde aan de wijziging van de grondwet, "waardoor onze jongens als militair naar Indië gezonden konden worden. Had de P.v.d.A. schouder aan schouder met de C.P.N. gestaan, dan zou dit nooit gebeurd zijn". Alleen de communisten slaagden erin om in verschillende landen, waaronder ook ons land, een staking te propageren, want de C.P.N. was internationaal, stelde hij vast.

Uit deze passage blijkt, dat het internationaal karakter van de C.P.N., dat na de Tsjecho-Slowaakse gebeurtenissen werd gedemonstreerd, opnieuw op de voorgrond wordt geschoven. Voorebhand staat deze uitlating op zich zelf. Mogelijk heeft partijsecretaris Schalker hier zijn mond voorbij gepraat. Over het geheel is de C.P.N.-propaganda er n.l. op uit juist nu haar nationale gezindheid nog eens te accentueren.

In de grote contra, vooral Amsterdam, is thans in tegenstelling met 1946, geen sprake van intensieve verkiezingsactiviteit. De borden met het communistische lijstnummer, bij de vorige verkiezingen zo talrijk aan de Amsterdamse gevels bevestigd, zijn in 1948 aanzienlijk in aantal verminderd. De afzijdigheid van al deze stille propagandisten is niet minder veelzeggend dan de op-

merking van Paul de Groot op het Amstelveld gemaakt, dat de C.P.N. de aanstaande verkiezingen niet gewild had, doch dat de regeringspartijen deze hadden doorgedreven:

- 1e. om de grondwet te veranderen en ten
- 2e. om van Nederland een politiestaat te maken.

IV. HET VERKIEZINGSPROGRAM DER C.P.N. VOOR 1948.

Het gedrukte verkiezingsprogram, dat de C.P.N. thans op ruime schaal heeft doen verspreiden, biedt geen nieuwe gezichtspunten en dwingt derhalve niet tot het maken van speciale kanttekeningen. Voor een beter begrip der toekomstige activiteit loont het niettemin de moeite kennis te nemen van de veertien punten, waaruit het is samengesteld. Zij zijn:

1. Verhoging van de koopkracht voor de werkers;
2. Bestrijding van de woningnood;
3. Onmiddellijke verbetering van de sociale voorzieningen;
4. Toereikende compensati toeslag en overbruggingssteun;
5. Verbetering van het bestaanspeil van de kleine middenstanders;
6. Verdediging van de gulden;
7. Vergoeding van oorlogsschade volgens vervangingswaarde;
8. Bevordering van cultuur en beschaving;
9. Zorg voor de jeugd;
10. Herstel en vernieuwing van het economisch leven;
11. Afschaffing van het koloniale stelsel;
12. Onverkorte handhaving van alle democratische rechten van het volk;
13. Verdediging van de nationale zelfstandigheid;
14. Vrede en ontwapening.

In het program zelf zijn deze punten nog van een toelichting voorzien.

In het landelijk verkiezingsmanifest "Om heden en toekomst", dat de Communistische Partij Nederland (De Waarheid) op grôte schaal heeft verspreid, wordt o.a. beweerd, dat onder het bewind van de beide regeringspartijen "de armen steeds armer en de rijken steeds rijker" worden. Alleen de grote ondernemers, handelaars en aandeelhouders zouden er beter op geworden zijn. "Hun winsten stijgen met het jaar: dit jaar wordt het inkomen der bezitters op drie duizend millioen gulden geschat!"

Tegen het Marshall-plan worden de overbekende communistische bezwaren opgesomd onder het motto "Zij halen de vreemdeling in huis om zich tegen het eigen volk te beschermen". "Amerika wenst alle volkoren aan zijn wil te onderwerpen, zoals eens Hitler", "De afbraak van de democratie, waarvan wij de laatste tijd getuige zijn geweest, hoort in deze plannen thuis". Het heet in het manifest voorts op bevol van Amerika te zijn, dat een grondwetsherziening tot stand kwam, waarbij in vreedstijd de "staat van beleg" kan worden afgekondigd, de grondwettelijke vrijheden kunnen worden terzijde gesteld en het bewind kan worden uitgeoefend door "bijzondere politie-organen", naar het voorbeeld van Rauter.

Met de algemene verkiezingsleuze "Stemt rood, want rood is troef" eindigt dit vlugschrift der C.P.N.

Hoewel het internationale element in de partij enkele maanden geleden veel sterker geaccentueerd werd dan thans, wordt nog ruim aandacht geschonken aan sommige facetten van het internationale communisme, zoals Moskou ze belicht wil zien. De C.P.N. toont minder schroom dan voorheen om de volksdemocratie te propageren onder aanhoudende aanvallen op de z.g. westerse of formale democratie. Fred SCHOONENBERG gaf daarop een toelichting. Hij onderscheidt drie factoren, 1. medezeggenschap van de werkende klasse in de productiesector. 2. vervulling van de wensen van de kleine man. 3. macht.

Hier wordt de klemtoon gelegd op het economische element. Teneinde de economische democratie te verwezenlijken is macht nodig. De begeerte naar macht is in overeenstemming met de desbetreffende marxistische leerstellige opvattingen. Uit de C.P.N.-commentaren komt telkens weer naar voren, hoe men de kleine man, de "gedupeerde", in het geveel tracht te komen. Binnen de kring dezer maatschappelijk bedreigden probeert men sedert de herrijzenis van de C.P.N. ook de kleine middenstanders te trekken. Hun belangen zegt de C.P.N. evenzeer te behartigen. Zij schrijft daarvoor zelfs een speciaal Middenstandscongres uit (d.d. 27 Juni '48). Zij strekt naar deze groep onafhankelijk de hand uit in de verwachting, dat de middenstand het front tegen de regering mede wil helpen versterken.

Tenslotte kan nog de aandacht worden gevestigd op een maatschappelijk geheel anders gerichte groep, waarmede de communisten hecht contact willen onderhouden, n.l. de kunstenaars en intellectuelen. De C.P.N. belegde in het weekend d.d. 29 en 30 Mei j.l. te Amsterdam een Landelijke Conferentie van communistische kunstenaars, intellectuelen en studenten. Deze was voorbereid door het Cultureel Bureau der partij. Volgens "De Waarheid" namen er 110 partijleden aan deel, alsmede een aantal met de partij bevriende culturele en wetenschappelijke werkers. Deze eerste bijeenkomst werd door de deelnemers van grote betekenis geacht, "in het bijzonder gezien tegen de achtergrond van het naderende einde van het imperialisme en de grote perspectieven van een van het kapitalistische stelsel bevrijde Nederland". In een door 90 bekende personen ondertekende oproep, afgedrukt in "De Waarheid" (5-6-'48) werden kunstenaars en intellectuelen opgewekt zich aaneen te sluiten tegen de reactie en zich te verenigen in en om de C.P.N.

De communisten hebben een tegenslag van persoonlijke aard ondervonden in het door ziekte uitvallen van Gerben WAGENAAR. In een Haagse verkiezingsbijeenkomst (2-6-'48) werd medegedeeld dat de partijvoorzitter der C.P.N. des middags in elkaar was gestort (letterlijk en figuurlijk). Hij zou de tijd welke voorafging aan de verkiezingen, niets meer voor de partij kunnen doen.

V. C.P.N.-MUTATIES IN VERTEGENWOORDIGENDE OVERHEIDSCOLLEGES.

De C.P.N.-functionarissen, die als gemeenteraadslid optreden, bleken in de eerste helft van 1948 minder steelvast te zijn dan voorheen. Het aantal mutaties is de laatste maanden aanmerkelijk gestegen. Een bijzondere reden is daarvoor niet op te geven. In enkele gevallen kunnen de Tsjecho-Slowaakse gebeurtenissen een besluit om af te treden hebben beïnvloed. Over het algemeen hebben de C.P.N.vertegenwoordigers echter een nadere motivering van hun demissie-besluit achterwege gelaten. De mutaties komen zowel vóór als na het tijdstip van de staatsgreep in Praag voor.

Andere motieven lagen vaak ten grondslag aan beslissingen om heen te gaan.

Een vrouwelijk lid der Provinciale Staten van Friesland bedankte bijvoorbeeld in Januari l.l. voor de C.P.N. als protest tegen het dictatoriaal optreden van het partijbestuur in de zaak-Koerjemaans. Enkele maanden later motiveerde deze afgevaardigde het beschikbaar stellen van haar zetel in de Staten met een veroordeling van de Russophile politiek der C.P.N. Als directe aanleiding voor dit aftreden werd echter van andere zijde het partij-standpunt t.a.v. de staatsgreep in Tsjecho-Slowakije genoemd.

Een raadslid te Rookanje deelde 20 Februari l.l. mee zich niet langer als vertegenwoordiger der C.P.N., doch als politiek onafhankelijk te beschouwen. Hetzelfde was reeds begin 1947 te Utrecht het geval waar een C.P.N.'er ruzie met de partij kreeg. Hij behield zijn raadszetel desondanks als "wilde" kandidaat.

Te Smallingerland bedankte een raadslid op 10-3-'48 wegens te drukke particuliere bezigheden. Hij verwittigde de kiezers, dat dit vrijwillig gebeurde en dat alles tusson de C.P.N. en hem in orde was, wat oonwel door de buitenwacht in twijfel werd getrokken. De C.P.N. verhinderde hier, dat een van de drie oerstvolgende oandidaten als plaatsvervanger zou optreden. Aan no.4 van de lijst der reservisten gaf zij haar fiat. Ook te Arnhem bedankte een raadslid wegens drukke bezigheden. Een zijner C.P.N.collega's te Kerkrade deed hetzelfde zonder opgaaf van redenen.

Te Dordrecht traden twee raadsleden, onder wie een vrouw, af als afgevaardigden namens de C.P.N. Te Alkmaar stelde een raadslid zijn zetel zonder overlog met de partij ter beschikking en bedankte tevens voor de C.P.N. Hij bleek zich de aangenomen motie van wantrouwen tegen de C.P.N.-fractie persoonlijk te hebben aangetrokken. De partij was zeer verbolgen over deze eigen-gereide actie van haar afgevaardigde. Te Gouda legde een ander C.P.N.-lid er het bijltje bij neer omdat hij zich als spreker niet voelde opgewassen tegen de oppositie. Het partijbestuur nam hem dat kwalijk. Half Maart viel er te Krimpen a.d.Lek en eind Mei te Leiden een open plaats in de C.P.N.-fractie; ook dit waren bedankjes zonder opgaaf van de redenen. Te Utrecht moest een raadslid wegens een beleidskwestie op last van de leiding der partij bedanken.

Weer anders lag de situatie te Westzaan, waar een raadslid, dat als fel communist bekend staat, zijn functie neerlegde. In Zaandam zou een C.P.N.-wethouder zijn zetel vrijwillig hebben afgestaan. Tevoren was dit, zoals bekend, in Rotterdam gebeurd, zij het aldaar onder geheel afwijkende omstandigheden (de kwestie Schmidt).

Het vrijwillig prijsgeven van zetels in staatkundige colleges van bestuur door C.P.N.'ers zou een speciale bedoeling kunnen hebben. Er kan de indruk mee worden gewekt, dat de betrokkenen zijn teruggékomen van hun sympathie voor de C.P.N. Enkele van deze personen, die echter militante communisten zijn, zouden door zulk een manoeuvre in staat worden gesteld voortaan gecamoufleerd verder te werken voor de communistische zaak. Slechts de toekomstige praktijk kan uitwijzen of deze veronderstelling op feiten berust. Concluderende kan worden vastgesteld, dat de opvallende omvang der mutaties niet uitsluitend of hoofdzakelijk kan worden toegeschreven aan politieke tweespalt in de C.P.N. Wel zal de partij er naar streven om in deze tijd van politieke en staatkundige spanningen ook haar vertegenwoordigers in openbare lichamen zo straf mogelijk onder toezicht te houden.

VI. DE C.P.N. EN DE GEBEURTENISSEN IN HET BUITENLAND.

In overzicht no.4-1948 werd de gemeenschappelijke verklaring van de communistische partijen van Frankrijk, Engeland, Nederland, België en Luxemburg beschouwd als een collectieve reactie op het afgesloten Pact van Brussel. Het viel van begin af aan op, dat de C.P.N. hieraan geen reliëf heeft verleend.

In "De Waarheid" werd, zoals eerder gemeld, de schriftelijke verklaring der vijf communistische partijen weggemoffeld naar een binnenpagina. Slechts luttele communistische sprekers hebben in de afgelopen weken enige critiek op het z.g. Westelijk Bloc geleverd maar niet gezinspeeld op het daartegenoverliggende communistische eenheidsfront der vijf partijen. Het kwam alleen tot een negatieve veroordeling van deze Westerse Unie, die tegen Rusland gericht zou zijn. Van bestrijding der vermeende gevaren is tot dusver in de praktijk niets te bespeuren. Een constructieve instelling ten deze ontbreekt ten onenmale bij de communisten. Vanzelfsprekend moet rekening worden gehouden met eventueel gevormde geheime plannen binnen het kader der samenwerking van de vijf communistische partijen in het Westen. De tokenen duiden er echter niet op, dat reeds in de naaste toekomst een internationale actie of agitatie van dien aard zou zijn te verwachten. De politieke propaganda der communisten in vergadering en pers zoekt haar aanknopings vanzelfsprekend ook in vele internationale gebeurtenissen. De partisaanestrijd en de executies in Griekenland trekken in het bijzonder de aandacht naast de strijd in Palestina, de nieuwe verhoudingen in Tsjecho-Slowakije, de opgelopen spanning tussen kerk en staat in Hongarije en de door Amerika niet begeerde en door Moskou voorgestelde tweezijdige Russisch-Amerikaanse besprekingen. Al deze problemen grijpt de C.P.N. aan om ze van haar commentaar te voorzien ter propagering van de communistische inzichten.

De diplomatieke erkenning van de staat "Israël" door de Sowjet-Unie droeg zeker het hare bij tot het initiatief der C.P.N.-Kamerfractie om voor te stellen ook hier het nieuwe Joodse Rijk terstond te erkennen. De Regering wees dit plan voorshands af. Van C.P.N.-zijde ziet men de strijd in Palestina eveneens als een democratische strijd. De Joden aldaar werden door Rusland gesteund, aldus werd op een der 1 Mei-bijeenkomsten medegedeeld.

De gebeurtenissen in Griekenland werden voor het partijbestuur der C.P.N. aanleiding te verklaren, dat het zijn medeleven en solidariteit betuigt met de heldhartige strijders in en buiten de Griekse gevangenissen. Het partijbestuur besloot terzake:

- 1e. de voorlichting over de gebeurtenissen in Griekenland krachtiger ter hand te nemen;
- 2e. een grote solidariteitscampagne van de Nederlandse bevolking, in het bijzonder van allen die actief aan het verzet in eigen land hebben deelgenomen, te organiseren.

In "De Waarheid" (12-5-'48) verscheen een artikel van de partij-voorzitter Gerben WAGENAAR, getiteld, "Ik appelleer aan Uw geweten". Als verzetsman deed hij "met het oog op de onmenselijke voornemens van de Griekse fascistten om nog 3000 verzetsstrijders en gijzelaars te fusilleren, een hartstochtelijk beroep op allen, die aan de strijd tegen de bezetter hebben deelgenomen om de droigende hand der fascistische moordenaars neer te slaan".

Aan het slot van dit appèl worden de arbeiders opgeroepen om de heilige traditie van solidariteit met de vervolgdën voort te zetten. In aansluiting daarop werd in de Beurs voor de Diamanthandel te Amsterdam op 13 Mei j.l. een massale openbare protestvergadering gehouden. Gerben WAGENAAR protesteerde daar tegen de houding van de Griekse Regering, met betrekking tot de verzetsstrijders, terwijl Fred SCHOONENBERG de veroordeling "van de onschuldige dienstplichtige Ratio Koster" zèg als een bewijs voor de fascistisering van de Nederlandse machthebbers.

Op een breed journalistiek front ageert de C.P.N. tegen de inmenging van Amerika in de Griekse kwestie. Haar persorganen, tot zelfs de bedrijfskranten, kiezen nadrukkelijk partij voor de Griekse partisaanën. In vele openbare vergaderingën van de C.P.N. werden in Mei j.l. moties aangenomen, waarin er bij de Griekse regering op werd aangedrongen de terechtstellingen te doen staken. Er zij aan herinnerd, dat ^{het} verzetseloment, vooral door Gerben Wagenaar in zijn protest naar voren geschoven, een belangrijke rol heeft gespeeld bij de staatkundige veranderingen, welke in Tsjecho-Slowakije optraden. Zoals bekend zal zijn, hebben communistische sprekers in ons land het welslagen van de omwenteling aldaar voor een belangrijk deel toegekend aan het optreden van de niet ontwapende binnenlandse strijdkrachten, de verzetsstrijders uit de tijd van het nazi-protectoraat over Tsjecho-Slowakije.

De consulaire betrekkingen, welke Moskou en Djokja hebben aangeknoopt gaven de C.P.N. aanleiding tot een uitdagend commentaar. Over Indonesië en de politieke actie merkte de algemeen partijssecretaris o.m. op: "En wat heeft men nu nog bereikt? Niets. De Republiek is er en zal er altijd zijn. Zij is nu alleen maar gesterkt uit de strijd te voorschijn gekomen. En zij is nu natuurlijk in het geheel niet meer weg te krijgen, nu zij door de Sovjet-Unie is erkend. Want dit zegt toch wel iets. Erkend te zijn door de grootste staat en de machtigste staat in Europa. Nu kan Beel wel op zijn kale kop gaan staan en Jonkman ornaast, daarmede is aan deze aangelegenheid weinig meer te veranderen".

Het Europees Herstel-plan der V.S. blijft de communisten dwars zitten. De beknipteling van het Marshall-crediet door het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden greep "De Waarheid" aan om te beweren, dat men hierdoor in West-Europa leert niet op Ameri-

kaanse beloften te steunen. Enkele maanden geleden fulmineerde Henk GORTZAK te Alkmaar tegen de Amerikaanse invloed. Volgens hem lag in de thans gevoerde campagne tegen het communisme in de eerste plaats opgesloten, dat men bang is door het Marshallplan niet geholpen te worden.

De tegenstelling Amerika-Rusland zien de C.P.N.-propagandisten nog steeds als een zwart-wit contrast. Zo werd door hen beweerd, dat Amerika door komende crises genooddaakt was onderhandelingen te openen met Rusland omdat het weet, dat een oorlog tegen de Sowjet-Unie altijd nederlaag betekent. Het schrijven van Amerika over de atoombom, de anti-communistische hetze en de dollar-politiek dreigden op een fiasco uit te lopen. Amerika was verplicht met Rusland te gaan praten.

Ook "De Waarheid" en andere C.P.N.-periodieken vervielen in deze bravour-stijl. Hun toon veranderde ingrijpend nadat de Verenigde Staten hadden te kennen gegeven op onderonsjes (bilaterale besprekingen) met Moskou geen prijs meer te stellen, gezien de teleurstellingen aan de lopende band in het verleden daarmede opgedaan.

Een der kopstukken van de partij, Jan van BORK, zei d.d. 12 Mei ten overstaan van een groot gehoor te Zutphen: "Juist gisteren is Amerika op zijn knieën gebracht".

In een verkiezingsboekje, getiteld "Voor de toekomst van Uw kind", heeft de C.P.N. de kwestie van de Amerikaans-Russische verhouding in geheel afwijkende trant behandeld. Met veronachtzaming van de rol, welke de Amerikaanse ambassadeur te Moskou, Bedell Smith, daarin vervuld heeft, wordt o.a. gevraagd: "Maar hebt U niet gelezen, dat Stalin in een correspondentie met de Amerikaan Wallace verklaard heeft, dat hij gaarne met Amerika wil onderhandelen om een eind te maken aan de vijandige stemming en aan...het gopraat over oorlog? En hebt U niet gehoord, dat de Amerikaanse regering vredesbesprekingen gewoigerd heeft?"

Ook hier gaat de communistische voorlichting voort met het verbreiden van halve waarheden.

VII. UITZENDINGEN VAN RADIO MOSKOU IN DE NEDERLANDSE TAAL.

Met betrekking tot de geestelijke invloed van de Sowjet-Unie op het beleid der C.P.N. is het nuttig mede de aandacht te vestigen op de uitzendingen van Radio Moskou in de Nederlandse taal, welke dagelijks plaats vinden op de zogenaamde kortegolf.

Enkele daarvan, respectievelijk op 26 en 28 Mei j.l., hielden zich bezig met de verhoudingen in Nederland en met de betrekkingen tussen de Sowjet-Unie en Indonesië. Ten aanzien van het laatste onderwerp werd 26 Mei 1948 het navolgende omgeroepen: "Enige tijd geleden is via Praag tussen de Sowjet-vertegenwoordiger en Dr. Soeripno, de minister van Buitenlandse Zaken van de Republiek Indonesië, contact opgenomen tot het stichten van missies. De hierop volgende briefwisseling heeft tot resultaat gehad, dat wederzijdse vertegenwoordigers zijn benoemd".

Twee dagen later werden door de Sowjet-omroep mededelingen gedaan, allereerst over de C.P.N.: "Het werd voor de communisti-

sche partij verboden voor haar kandidaten in het leger agitatie te voeren en ook over de radio verkiezings-agitaties te voeren. Enige feiten uit het politieke leven van het land uit de laatste dagen tonen, dat de reactionnaire kringen over het geheel de weg van de beperking der democratie, de weg van het schenden der belangrijkste vrijheden zijn ingegaan. Hiervan getuigt o.a. het door de rechtse kringen ingediende wetsontwerp over buitengewone rechten voor de autoriteiten. Als dit onderwerp aangenomen zou worden, zouden de officiële autoriteiten over buitengewoon grote mogelijkheden beschikken om onder voorwendsel van de bescherming der maatschappelijke veiligheid de democratische rechten der bevolking met voeten te treden".

Over de E.V.C. werd door Radio Moskou omgeroepen: "Een der kentekenen van het offensief der reactie is de campagne tegen de grootste vakcentrale, de Eenheids Vak Centrale. De reactionnaire leiders van de Partij van de Arbeid streven naar een scheuring en eigenlijk naar een liquidatie van deze vakcentrale onder het voorwendsel dat zij door communisten wordt geleid.

Het is een ieder echter in Nederland goed bekend, dat de Eenheids Vak Centrale een vrije vakorganisatie is, wier leidende organen langs democratische weg gekozen worden. De poging om deze vakcentrale te discrimineren is een directe schending van het elementaire recht der arbeiders om zich in vakverband te verenigen. De leiding van de Partij van de Arbeid streeft ernaar, dat de leden van de partij de Eenheids Vakcentrale verlaten, maar er zijn vele gevallen waar te nemen, waarbij deze hun verontwaardiging over dit bevel uiten en verklaren, dat de uitvallen tegen deze partij ongegrond en in strijd zijn met de democratie".

Na de Nederlandse economische moeilijkheden besproken te hebben, alsmede het Marshallplan en de Indonesische kwestie, zegt de commentator: "Onder deze omstandigheden heeft de campagne tegen de democratische rechten, die door de reactionnaire kringen gevoerd wordt, een bijzondere zin. Zij is bedoeld om de Nederlandse werkers de mogelijkheid te ontnemen, om het hoofd te bieden aan het offensief van het groot-kapitaal tegen de belangen van de werkers en tegen hun levenspeil; in ieder geval hen te bemoeilijken om tegen het schenden van de nationale belangen van Nederland te strijden. Dit is de reden waarom zij een wet willen invoeren over buitengewone rechten voor de autoriteiten. Het valt niet te verwonderen, dat deze plannen van de reactie op ernstige tegenstand van de kant van het volk stuiten, hetgeen thans tot uitdrukking komt in het stichten van comité's voor de strijd voor Welvaart, Democratie en Nationale Onafhankelijkheid, die geroepen zijn tegen de beperking van de rechten van het volk te strijden".

Opvallend is, dat het vormen van Comité's van Welvaart, Democratie en Onafhankelijkheid door Radio Moskou wordt voorgesteld als een spontane reactie van verzet, welke eerst de laatste maanden zou zijn opgekomen.

De C.P.N. heeft, in dit geval terecht, steeds beweerd, dat de stichting van Welvaartscmité's niets uitstaande had met het gebeuren in Tsjocho-Slowakije en dat ertoe werd besloten op het Kerstecongres der C.P.N. in December 1947.

VIII. GEEN WAARHEID-ZOMERFEEST - BIRKHOVEN IN 1948.

De financiële zorgen, welke in verkiezingstijd de parlementaire politieke partijen extra belasten, worden door de C.P.N. als drukkend gevoeld. Zoals in het voorgaande overzicht werd uiteengezet, moesten de communisten zich tot het uiterste inspannen om hun verkiezingsfonds nog redelijk te verruimen. Aangezien de voorbereiding van de electorale campagne het leeuwendeel der activiteit vorderde, lag het voor de hand, dat andere belangrijke zaken noodgedwongen werden veronachtzaamd. Zulk een voor de C.P.N. gewichtig project is stellig het Waarheid-zomerfeest op Birkhoven. Twee achtereenvolgende jaren (in 1946 en 1947) werd het in de nabijheid van Amersfoort gevierd. De organisatie van regionale feesten duidde er reeds eerder op, dat men voor het zomerseizoen 1948 van het plan ener groots opgezette landelijke samenkomst van Waarheidsvrienden zou afzien. "De Waarheid" (15 Juni 1948) heeft dit thans ronduit toegegeven in een publicatie over "Het Birkhoven van Zuid-Holland" o.m. luidend: "Op Zondag 27 Juni, wordt ter vervanging van het Waarheid-zomerfeest op Birkhoven (dat dit jaar niet gehouden wordt) een zomerfeest van ons blad gehouden" etc....

Nog afgezien van de financiële consequenties, welke een landelijk Waarheid-zomerfeest met zich meebracht, zijn er wellicht ook andere bezwaren gevoeld. In verband met de a.s. verkiezingen kon de partij geen lager aantal bezoekers opgeven dan in 1947 werd vermeld. Zij kon daarenboven verwachten, dat er na de rel van 1947 over het betwiste aantal deelnemers thans een nauwkeurige controle zou zijn gehouden, met alle gevolgen van dien. De bekendmaking van juiste cijfers had anti-propaganda voor de C.P.N. kunnen betekenen.

Inmiddels is gebleken, dat deze gedecentraliseerde Waarheid-zomerfeesten in feite verkiezings-landdagen van de C.P.N. zijn. Aan de vooravond van de stembusstrijd, n.l. op 27 Juni 1948, worden er vijf gehouden, resp. te Amsterdam, Rotterdam, Groningen, Enschede en Heerlen. De organisatoren zullen de deelnemers uit een wijde kring trachten bijeen te brengen. Enschede is b.v. het trefpunt voor de districten Twente, IJsselstreek en Gelderland der communistische partij. In Rotterdam worden 10.000 deelnemers verwacht, mede afkomstig uit omliggende gemeenten (Den Haag, Delft, Londen, Dordrecht, Gorcum), van de eilanden en uit de Alblasserwaard. Indien de C.P.N. erin zou slagen op elk dezer landdagen 10.000 bezoekers bijeen te brengen, dan zal het totaal aantal deelnemers 50.000 zijn, dus 40.000 minder bedragen dan de Waarheid opgaf als totaal van het Waarheid-zomerfeest 1947 op Birkhoven. De ramingen, welke de C.P.N. zelf voor 1948 heeft gemaakt, komen veel dichter bij het werkelijke aantal deelnemers, dat vorig jaar op Birkhoven werd geteld. Zoals bekend, is destijds door belastingambtenaren slechts een betalend bezoek van ruim 30.000 vastgesteld. Tegen deze z.g. onderschatting werd daarna in de communistische bladen hevig geprotesteerd.

De C.P.N. is er ondanks de beide geslaagde Waarheids-obligatie-leningen, tot een totaalbedrag van één miljoen gulden, nog steeds niet in geslaagd de exploitatie van haar voornaamste propaganda-orgaan, het communistische dagblad, in bevredigende baan

te leiden. Integendeel schijnen de zorgen veeleer toe te nemen.

Het zijn de financiële moeilijkheden, die er de oorzaak van zijn, dat het gebouw Felix Meritis te Amsterdam, waarin de eigen drukkerij zal worden ondergebracht, nog niet in gebruik is genomen. Het zijn die zelfde moeilijkheden, welke in Amsterdam tot gevolg hebben gehad, dat een aantal bezorgers moest worden ontslagen. Wegens vermindering van het aantal abonné's moest men in diverse wijken tot samenvoeging overgaan, aangezien de bezorgers er geen broodwinning meer konden uithalen. De vermindering van het aantal advertenties heeft in belangrijke mate tot inkrimping van de personeelsbezetting geleid.

Hoe slecht het met de geldelijke positie van "De Waarheid" is gesteld kan nog worden afgeleid uit een vermoedelijk improvisatorische uitlating van een der C.P.N. propagandisten.

J.H. van BORK spoorde onlangs zijn gehoor te Deventer aan veel geld bijeen te brengen voor de verkiezingsstrijd. Hét moest, zo zeide hij, in het geheel worden opgebracht door de arbeidersklasse daar de krant, die al genoeg te doen had met de tegen haar gevoerde papier- en advertentie-boycotactie, hierin niets kon bijdragen.

IX. HET RATIO KOSTER-COMITÉ.

"Eist de vrijheid van de onschuldig veroordeelde Ratio Koster" luidt de titel van het manifest, dat in een miljoen exemplaren en voorzien van een foto van de veroordeelde militair zou worden gedistribueerd onder de bevolking van Nederland. Het werd in Mei j.l. inderdaad op grote schaal verspreid. Omstandig werd ook daarin nog eens een lezing van het geval gegeven (zie overzicht no.4 blz.9 en volgende). Op een aan het pamflet gehechte strook kon een ieder schriftelijk zijn protest tegen de veroordeling van Ratio Koster uiten en aandringen op zijn onmiddellijke invrijheidsstelling. Het comité, dat vrijwel geheel uit communisten bestaat, zou zorg dragen voor het doorzenden van de adhaesie-betuigingen aan de Ministers van Justitie en Oorlog.

Naast het miljoenenmanifest werd in Amsterdam nog een ander pamflet verspreid in de wijk, waar Koster's ouders wonen. Het is ondertekend door de communist Fischer. Het draagt als titel "Zo handelt men in democratisch Nederland". Ook hiermede werd het verzamelen van handtekeningen beoogd, te plaatsen op een lijst, teneinde kracht bij te zetten aan het protest tegen het vonnis en invrijheidsstelling te vorderen.

De gehele actie heeft blijkbaar haar hoogtepunt reeds overschreden en begint thans te luwen. "De Waarheid" gaat voort de voor het Ratio-Koster-comité binnengekomen gelden te verantwoorden. Half Juni l.l. bedroeg het totaal ruim f.3000.--.

De C.P.N. blijft de kwestie-Ratio Koster beschouwen als een op de eerste plaats politiek agitatiemiddel. "Vredesactie", het orgaan van de anti-militaristische Algemene Nederlands Vredesactie (A.N.V.A.) bevat in zijn maandblad no.5, 2e jaargang, een kritische beschouwing van T.(om) R.(ot) over "Ratio Koster en

partijpolitiek". Daarin wordt allereerst aandacht gewijd aan de positie van het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond ten opzichte van de C.P.N. Naarmate de fanatici in de communistische partij aan invloed wonnen, verdween ook de onafhankelijkheid van dit A.N.J.V. Thans, aldus Tom Rot, is het verworden tot een spreekbuis van het Stalinisme, waarvan het blad "Een" een getrouwe getuige is.

De schrijver, die deze critiek oefent, staat, naar zijn eigen uitspraak te oordelen, geenszins afwijzend tegenover het communisme. In Maart j.l. verklaarde hij als "Vlam"-propagandist te Enschede niet mee te doen aan de anti-communistische campagne van het ogenblik. Integendeel was "De Vlam" nog steeds bereid met de communisten saam te werken. Men diende hen door persoonlijk contact te bekeren van hun onjuiste praktijken en tot een beter inzicht te brengen. Tom Rot verwerpt in het vervolg van zijn artikel in "Vredesactie" het tegen Koster door de Krijgsraad te 's-Hertogenbosch gewezen vonnis, dat z.i. elk democratisch gezind Nederlander de haren ten berge doet rijzen. Hij oefent o.m. critiek uit op een terzake uitgebracht psychiatrisch rapport, dat "alle perken te buiten gaat" omdat zekere Dr. Schmidt, directeur van een krankzinnigeninrichting te Venray, erin verklaard heeft, dat "Ratio Koster zonder godsdienst en communist is, van welke gedachten hij door Dr. Schmidt niet is te genezen".

Elke willekeurige collaborateur, aldus Tom Rot, oud S.S.-er of oud N.S.B.-er, die voor het Tribunaal komt, kan een psychiatrisch rapport krijgen. Geen sterveling denkt er ook maar aan van de psychiater die dit rapport moet uitbrengen te verwachten, dat hij pogingen zal aanwenden om deze mensen van hun denkbeelden te bevrijden. Slechts is de taak van een psychiater als man van wetenschap de beweeggronden tot daad resp. houding te onderkennen door de psyche van zijn patiënt te onderzoeken. Daarover heeft hij rapport uit te brengen.

Vervolgens wordt opgemerkt, dat de wijze van recht-doen in de zaak Ratio Koster geen aangelegenheid is, welko de communisten alleen aangaat. De bijdrage in "Vredesactie" eindigt aldus:

"Onmiddellijk na het bekend worden van het vonnis, waartegen wij van harte en met kracht protest aantekenen, stelden zij dit proces in het teken van hun verkiezingspropaganda tegen de regering, met als gevolg dat geen enkel dagblad er maar aan dacht de communistische pers in deze te steunen. Aan de partijpolitiek van de C.P. wordt nu de jeugd van Ratio Koster geofford; deze jongen is met dit soort agitatie niet gediend, zijn zaak nog minder, terwijl verandering in de samenstelling van de Krijgsraden, of eventuele opheffing, op deze wijze zeer zeker niet wordt bevorderd. Ratio Koster moet vrij. Inderdaad. Doch als hij vrij komt, of belangrijke vermindering van zijn straf verkrijgt, is dat zeker niet te danken aan de domme agitatie van de communisten".

Het doel van de Ratio Koster-actie is inderdaad niet op de eerste plaats KOSTER op vrije voeten te krijgen. Zij moet, zoals in een vorig overzicht werd gesteld, gezien worden als onderdeel van de communistische verkiezingsactie en wel t.o.v. het programmapunt: **INGRIJPENDE HESPERKING VAN HET MILITAIRISME EN BEWAPENING, MET KOERS OP DE ALGEMENE ONTWAPENING.** Daaraan ligt

ten grondslag de interpretatie in de beginperiode door de C.P.N. gepropageerd: "dat het leger moet worden beschouwd als een instrument, dat de bourgeoisie in de eerste plaats nodig heeft voor de vijand van binnen. Dit instrument moeten wij bot maken voor de bourgeoisie, scherp voor ons, door het tot een volkswapening om te scheppen".

Vandaar, dat de partij het de moeite lonend achtte haar voornaamste sprekers n.l. Gerben Wagenaar, Henk Gortzak, Fred Schöonenberg, Jan Haken e.a. met het voeren van deze agitatie te belasten. Het district Amsterdam der C.P.N. bracht 1200 tot 1500 mensen samen in een openbare protestbijeenkomst. Tegelijk werd ook daar tegen de executies in Griekenland geageerd. Het A.N.J.V. leverde welhaast vanzelfsprekend in de actie zijn aandeel. Honderden communistische jongeren woonden deze en soortgelijke meetings bij. Ofschoon in de afgelopen verslagperiode in vrijwel alle publieke bijeenkomsten der C.P.N. en haar mantelorganisaties reeds werd geprotesteerd, kondigde Gortzak medio Mei aan, dat in de komende weken dergelijke bijeenkomsten in alle grote steden van ons land zouden worden gehouden. Zij dienden tevens in het licht te staan van de komende verkiezingen, aldus zijn toelichting, welke nog eens ten overvloede aantoonde, dat de Ratio-Koster-actie vóór alles een communistische verkiezingsstunt is geworden.

X. ALGEMEEN NEDERLANDS JEUGD VERBOND (A.N.J.V.)

Het Wereldjeugdfestival werd vorig jaar zomer te Praag gevierd. De Wereldfederatie van Democratische Jeugd heeft thans een internationale conferentie uitgeschreven, welke van 1 tot 10 Augustus a.s. te Warschau zal worden gehouden. Het A.N.J.V. zond, zoals bekend, in 1947 een delegatie en zal ook ditmaal wel niet op het appèl ontbroken. De leiding van de Eenheids Vak Centrale heeft inmiddels het initiatief genomen voor de vorming van een Nederlandse afvaardiging naar Polen. De E.V.C. houdt ter voorbereiding van haar plan op Zondag 4 Juli e.k. een nationaal congres van werkende jeugd. Het communistische A.N.J.V. zal daarin een woordje meespreken, aangezien die jongeren voornamelijk uit zijn kring komen.

Op een propaganda-feestavond van het A.N.J.V. te Amsterdam (28 Maart 1948) zoido de E.V.C. voorzitter Berend BLOKZIJL, dat de jeugd ten nauwste met de vakbeweging moest samenwerken. Een samengaan ligt hier dus wel voor de hand.

Enige eisen, op het komende E.V.C.-congres van werkende jeugd aan de orde komend, zijn identiek aan het verlanglijstje, dat het hoofdbestuur van het A.N.J.V. reeds eerder had opgesteld. De volgende punten zullen worden besproken:

1. recht op gelijk loon voor gelijkwaardige arbeid;
2. recht op sociaal verantwoord minimumloon;
3. regeling van het leerlingwezen;
4. recht op een week extra vacantie voor werkers van 21 jaar en jonger;
5. maatregelen tegen geestdodende arbeid en onverantwoord opvoeren van het arbeidstempo en de arbeidstijd;
6. sportbeoefening onder eigen leiding gedurende de arbeidstijd;

7. verplichte periodieke medische controle en toezicht op het arbeidsmilieu;
8. regeling beroepskeuze met aansluitende arbeidsbemiddeling;
9. uitbreiding van het vakonderwijs met steun van de overheid;
10. toegang tot alle takken van onderwijs met steun van de overheid;
11. verruiming der kostwinnersvergoeding voor militairen;
12. recht op het volle loon gedurende de her- en omscholing van gedemobiliseerde militairen.

Op het Lentefeest 1948, dat 18 April l.l. te Apeldoorn was georganiseerd door de afdeling Arnhem betoogde de A.N.J.V.-hoofdbestuurder Nico LUIRINK onder meer: "Om de belangen van de arbeidersjeugd te verdedigen, om te kunnen strijden voor betere levensvoorwaarden voor de werkende jeugd, moet ons verbond de aandacht gaan scheñken aan de jeugd in de bedrijven en kantoren. Willen wij ons verbond een hechte basis geven onder de arbeidersjeugd, dan is het nodig, dat wij het bekend maken bij deze werkende jeugd. Hiertoe zullen wij een petitionnement houden voor het verzamelen van handtekeningen teneinde aan onze eisen meer kracht bij te zetten. Deze eisen zijn drie weken vakantie met behoud van loon, gelijke lonen voor gelijke arbeid en de troepen terug uit Indonesië".

"De Waarheid" (18 Mei 1948) heeft in haar kolommen gewag gemaakt van een A.N.J.V.-Pinksterkamp te Appelscha, bijgewoond door 120 jongeren uit de noordelijke provinciën, die niet aan het grote A.N.J.V.-Pinksterkamp te Soesterberg konden deelnemen. De Waarheids-verslaggever schreef er een opgetogen stukje proza over, waarin aan de strijdgeest en de lust tot verpozing der kampeerders het volle pond werd gegeven.

"Hoog klonken de jeugd- en strijdlieiders langs de beboste wegen bij de vele wandeltochten, in stille aandacht luisterden de jongeren van de steden en het platteland naar de bezielende woorden van hun hoofdbestuurslid Betty Zeehandelaar, die het werk voor het Verbond nog eens duidelijk en scherp uiteen zette en met verontwaardiging sprak over de gebeurtenissen in Griekenland en de schandelijke veroordeling van Ratio Koster. Zang, muziek en declamatie vulden de bonte avond bij het licht van de stormlantaarns. Met moed en enthousiasme streden de verschillende districten om het voetbalkampioenschap. De jonge landarbeiders uit Oost-Groningen oogstten een glansrijke overwinning, hetgeen waarschijnlijk het meest te danken is aan hun gehardheid tegen de gloeiende zonnestralen" etc. etc..

Er blijkt echter iets zonderlings met dit zogenaamde A.N.J.V.-Pinksterkamp in het Noorden aan de hand te zijn geweest. Het gemeentebestuur te Ooststellingwerf ontving nimmer enige aanvraag om vergunning voor het houden ervan. Wel is gedurende de Pinksterdagen (15, 16 en 17 Mei) een landdag gehouden door het Noordelijk Gewest van Vrije Socialisten. Bij deze gelegenheden zijn inderdaad enige min of meer georganiseerde wandeltochten door de bossen van Appelscha gehouden. Daarbij werden de gebruikelijke strijdlieiders gezongen. Een betrekkelijk groot aantal jongeren uit de noordelijke provinciën was aanwezig. Zondag 16 Mei heeft een tiental jongens gevoetbald op een stuk weiland, doch van een of meer eigenlijke voetbalwedstrijden was geen sprake.

ke. Het terrein bevatte geen doelpalen. In "Eén", het orgaan van het A.N.J.V. is nochtans een soortgelijke publicatie als in "De Waarheid" verschenen, nog aangevuld met voetbaluitslagen.

Bij nadere informatie is niet kunnen blijken, dat Betty Zeehandelaar een spreekbeurt heeft vervuld. Haar naam kwam niet voor op het programma van het kamp der Vrije Socialisten en was evenmin op enige wijze aan het publiek tevoren bekend gemaakt. Dat zij wellicht ter plaatse aanwezig was en tijdens een of andere wandeltocht een groepje jongeren heeft toegesproken, blijft mogelijk. Behalve de grote tent en verschillende kleinere tenten op het terrein "Vrijheidsstichting", welke gedurende de landdagen in gebruik waren bij de deelnemers (de Vrije Socialisten), werden te Appelscha geen andere kampeertenten opgeslagen, waarin genoemde 120 jongeren onderdak hadden kunnen vinden.

Bedoelde berichten van "De Waarheid" en "Eén" bevatten voorzover ze geen fantasie zijn op zijn minst misleidende propaganda voor het A.N.J.V..

XI. REVOLUTIONNAIR COMMUNISTISCHE PARTIJ (R.C.P.).

De in Parijs gehouden wereldconferentie van de 4e Internationale, waarover in het voorafgaande overzicht terloops een en ander werd vermeld, heeft circa drie weken geduurd (1 - 22 April 1948). De R.C.P. woonde het als Nederlandse Sectie der 4e Internationale bij. Het lid van het Centraal Comité van deze Sectie, W.J. TIEIEMAN, heeft in een openbare vergadering der Haagse afdeling verteld, dat de Parijse besprekingen een groot succes werden. De meeste bezoekers, afkomstig uit 21 landen, waren volgens hem illegaal in Frankrijk gekomen.

Het overheersen van de bolsjewistische geest en het ontbreken van ernstige principieel verschillen tussen de diverse secties van de 4e Internationale werd verheugend genoemd. In "La Vérité" (De Waarheid) 14 Mei 1948, het blad der Franse sectie, dat twee maal per maand verschijnt, werd vermeld, dat dit het tweede wereldcongres van de 4e Internationale was, welke in September 1938 werd gesticht. Ongeveer 50 delegaties, die 22 nationale organisaties van de 4e Internationale vertegenwoordigden, woonden het bij en "vormden de meest representatieve internationale vergadering tot dusver gehouden door de Trotskystische wereldbeweging, élatant bewijs van haar groeiende levenskracht". De voornaamste door het congres aanvaarde resolutie handelde volgens "La Vérité" over de wereldpolitieke toestand en de taken van de 4e Internationale. Nieuwe formuleringen of inzichten zijn daarin niet te ontdekken. Afzonderlijk is ervan gewag gemaakt, dat voor het eerst sedert 1932 strijders, uit Duitsland gekomen, vertegenwoordigd waren. De middelen werden bestudeerd om hulp aan "onze Duitse Kameraden" te verlenen. Het nieuwe Internationale Uitvoerende Comité is thans in Parijs gekozen. Vele optimistische klanken werden op dit tweede wereldcongres vernomen. Een vonk van die opgewekte kijk op het leven, blijkt te zijn overgesprongen op de Nederlandse vertegenwoordiging. De Revolutionnaire Communistische Partij hier te lande staat er, zoals bekend, slecht voor. De belangstelling der leden is vrijwel nihil.

Wouter TIELEMAN sprak over het genoemde congres slechts voor een handjevol bezoekers. De leiding der R.C.P. heeft meermalen zelf geconstateerd, dat zij gevaar liep het contact met de arbeidende massa te verliezen. Vandaar wellicht de beslissing te elfder ure om als partij alsnog deel te nemen aan de verkiezingen van 7 Juli a.s. De leiding van de R.C.P. besloot eind Mei j.l. om in de districten Amsterdam en Rotterdam met een eigen lijst uit te komen. In de hoofdstad is Sal SANTEN lijststaanvoerder, in de Maasstad een vrijwel onbekende havenarbeider E.H. KRUIDHOF.

Men voelt het besluit, dat de gewone R.C.P.-leden moet hebben verrast, in die kring als een keerpunt in het optreden van de partij, een poging om uit het isolement en de passiviteit te geraken. Het Parijse congres moet stellig een aansporing zijn geweest voor de Nederlandse sectie om actiever te worden. Het is geenszins zeker, dat de Trotskysten het tot een zetel in het parlement zullen brengen. Het standpunt wordt thans losgelaten, zolang als het nog werd geformuleerd op het Congres van December 1947, dat de R.C.P. wegens geldgebrek niet aan de verkiezingen kon deelnemen. De redder uit de financiële nood is niet bekend gemaakt. Evenals bij de verkiezingen in 1946, wilde men de leden aanvankelijk adviseren hun stem ook nu weer op de C.P.N. uit te brengen. (De slechtste arbeiderscandidaat is beter dan welke bourgeois ook - "De Tribune" 12 Juni 1948). De leiding van de R.C.P. motiveerde haar gewijzigd inzicht o.m. op grond van de, zoals zij het noemt, veranderde verhoudingen in de revolutionaire arbeidersbeweging.

De verwarring, welke onder de arbeiders in Rotterdam bestaat, als gevolg van de scheuring in de E.V.C., is haars inziens onmiddellijk terug te voeren tot het ontbreken van een sterke revolutionaire leiding. De arbeiders, aldus wordt uiteengezet, terecht in conflict met het Stalinisme, volgden de (demoraliserende) leiding van Van den Berg en Smid, omdat zij geen ander perspectief zagen. Thans de Rotterdamse arbeiders adviseren op de C.P.N. te stemmen zou misdadig zijn geweest. Men overleveren aan de Wereldfederalisten van Toon van den Berg niet minder. Het was duidelijk, aldus de R.C.P.-toelichting, dat wij in elk geval aan de verkiezingen moesten deelnemen om de leiding der Rotterdamse arbeiders te veroveren, op de basis van juiste louten (o.a. voor vakbondseenheid). Aan de andere kant werd deelneming uitsluitend in Rotterdam door de partijleiding onjuist geacht. De arbeiders in de plaats waar de R.C.P. geen verkiezingsactie voert, zouden de indruk gekregen hebben, dat de partij zich louter baseerde op de verdeeldheid in de vakbeweging. Het stellen van kandidaten ten minste in Amsterdam werd o.m. daarom evenzeer noodzakelijk gevonden. De R.C.P. verwacht geen grote resultaten, geen hoge stemmencijfers. "De arbeidersklasse leert ons pas kennen. En daarbij, menige arbeider, die met ons sympathiseert, zal toch op de C.P.N. stemmen uit angst voor stemmenverlies, teneer nu wij nog slechts in twee districten kunnen uitkomen", zo wordt erbij opgemerkt. Veeleer ziet de R.C.P. haar optreden als een "Kennis-making" met de arbeidersklasse. Het verkiezingsprogramma behelst naast het bekende "Indonesië los van Holland, Nu!" nog vele andere revolutionaire eisen te weten: Voor een arbeiders en boerenregering (de bekende Leninistische leuze), afschaffing van de Eerste Kamer, afschaffing van het koningschap en vorming van de republiek, opheffing van het staande leger en de politie en ver-

vangiug van deze door volksmilities, vorming van afweercorpsen in vakbeweging en bedrijven ter bescherming tegen fascistische terreurbenden, algemeen kiesrecht op 18 jarige leeftijd.

XII. DE EENHEIDS VAK CENTRALE (E.V.C.).

De afwijzende reacties in Nederland op de rëvolutionnaire handelingen der communisten in Tsjecho-Slowakije brachten ook de E.V.C. er toe na Februari 1.1. in haar openbare vergaderingen te doen verklaren, dat deze vakcentrale geen door Moskou gedirigeerde organisatie is en onafhankelijk van Moskou staat. Valse-lijk, zo zeiden zij, werd de E.V.C. ervan beschuldigd financiële steun uit Rusland te hebben ontvangen. Men wilde geheel afzijdig van partijpolitiek, dus ook los van de politieke beïnvloeding door de C.P.N., verder arbeiden. De E.V.C.-propagandisten namen daarom in het bijzonder stelling tegen de dringende uitnodiging van het partijbestuur der P.v.d.A. aan haar leden om uit de E.V.C. te treden.

Met nadruk méende de E.V.C. in een brief aan het partijbestuur van de P.v.d.A. te moeten vaststellen, "dat zij een vakbewëging is, waarin de wil van de leden het hoogste gezag is. De besluiten worden niet door enige politieke partij genomen of beïnvloed, doch komen uitsluitend tot stand op grondslagen van de belangen van de arbeidersklasse". In deze brief werd de vakbondspolitiek in enkele hoofdtrekken omschreven. Aan het slot vroeg het E.V.C.-bestuur in welke opzichten deze punten met de beginselverklaring van het democratisch socialisme in tegenspraak zijn.

"Het Vrije Volk" voorzag dit schrijven van een beschuldigend commentaar. Grote groepen in Rotterdam en Dordrecht hadden zich, aldus het blad, van de E.V.C. losgemaakt en een onafhankelijke vakbeweging opgericht "juist omdat de E.V.C. hoe langer hoe meer een instrument is geworden dat door de leiding van de C.P.N. wordt bespeeld. Ettelijke paleisrevoluties hebben binnen de E.V.C. plaats gehad, waarbij telkens weer bestuurders en zelfs boden, in opdracht van de landelijke leiding, door communisten zijn vervangen".

Deze en andere beschuldigingen werden in zekere zin aangevuld met een tezelfdertijd uitgegeven proclamatie van het hoofdbestuur der E.V.C.-Bedrijfsgroep Hotelpersoneel. De E.V.C., aldus wordt daarin geconstateerd, is na haar 3-jarig bestaan niet bestand gebleken tegen bepaalde politieke beïnvloeding door de C.P.N. Bewust wordt door de leiding van de C.P.N. drang uitgeoefend en gezorgd, dat bepaalde personen bepaalde functies bezetten in de E.V.C. Het politiek onafhankelijk karakter ging verloren en de E.V.C. is geworden een instrument in handen van de C.P.N.

De proclamatie signaleert Berend BLOKZIJL, de landelijke voorzitter van de E.V.C. als een C.P.N.-partijbestuurder. Aan zijn verkiezing in die functie door het C.P.N.-congres 1947 zou "om weloverwogen redenen" geen publiciteit zijn gegeven. Aan het slot van de proclamatie wordt medegedeeld, "dat het hoofdbestuur van de Hotelgroep door de leiding van de E.V.C. in gebreke is gesteld, omdat het er nog niet in geslaagd was in een bedrijf,

waarover voldoende invloed kon worden beschikt, de nodige onrust te verwekken".

Op grond van soortgelijke bezwaren, zou oppositie tegen het beleid der E.V.C. een scheuring kunnen teweegbrengen in de vooral te Amsterdam vrij invloedrijke Bond van Nederlands Overheids Personeel (B.N.O.P.). Deze bond is bij de E.V.C. aangesloten. Vier vrij vooraanstaande figuren van de B.N.O.P. richtten zich met een oproep tot aangesloten leden, teneinde te komen tot de oprichting van een Centrale van Nederlands Overheidspersoneel. Deze centrale zou zich dan aansluiten bij de Onafhankelijke Vak Beweging (O.V.B.). De oproep was ondertekend door A.v.d.HOEK, B.TERLAAT, A.WAGEMANS en H.GROENEVELD.

Hiertegen is d.d. 25 Mei j.l. gereageerd namens het hoofdbestuur van de B.N.O.P., dat een circulaire aan de leden richtte, waarin een toelichting werd gegeven. Zij was ondertekend door J.SCHENK, voorzitter; J.STOOPENDAAL, secretaris en W.van ES, penningmeester. De ondertekenaars gingen nader in op de gerezen conflicten en de erbij betrokken oppositionele figuren. Volgens de daarin vervatte lezing zou B.Terlaat reeds in 1947 als hoofdbestuurder en lid van de B.N.O.P. hebben bedankt. A.Wagemans bedankte 18 April j.l. H.Groeneveld werd door het hoofdbestuur geschorst wegens onorganisatorisch optreden in de bond tegen de E.V.C., een maatregel, aldus de circulaire, "die volgens de uitslating van Groeneveld zelf (een der oprichters van de O.V.B., Rotterdam) niet achterwege kon blijven, vandaar dat hij zich met dit besluit van ons Hoofdbestuur accoord verklaarde". A.v.d.Hoek werd in de E.V.C.-circulaire geschetst als een persoon, die getracht heeft verschillen met de leiding op organisatorische wijze tot oplossing te brengen omdat hij van mening was, dat de organisatie niet van binnen uit mocht worden ondermijnd.

"Dit was dan ook de reden, dat A.v.d.Hoek in een vergadering van de Landelijke Raad der E.V.C., Toon van den Berg fel heeft aangevallen om zijn onorganisatorisch optreden tegen de E.V.C. buitendien heeft v.d.Hoek zich bereid verklaard, toen v.d.Heul als secretaris van de E.V.C. aftrad, een candidatuur voor secretaris der E.V.C. te aanvaarden. Toch zou later blijken, dat v.d.Hoek geen vertrouwen meer had in de ontwikkeling der E.V.C., omdat hij van mening is (was), dat de politieke onafhankelijkheid van de E.V.C. niet voldoende werd beleden".

Van den Hoek voldeed, volgens de circulaire, daarna aan het verzoek van de B.N.O.P.-voorzitter Schenk, om zijn functie als secretaris van de bond ter beschikking te stellen.

De redactie van "De Waarheid" vond in deze en voorafgaande voorvallen aanleiding een artikel te schrijven over de achtergrond van het gewroet in de E.V.C. en sprak daarbij reeds in de kop over "De vijfde colonne in de arbeidersbeweging".

XIII. STAKINGEN EN MOLESTATIE VAN WERKWILLIGEN.

Het statistiekje voor de stakingen in Mei 1948 (zie hoofdstuk XV) toont aan dat het arbeidsproces in Nederland vrijwel ongestoord verloopt. Het nog voortdurende conflict bij de K.L.M.-nieuwbouw aan de Raamweg te 's-Gravenhage kreeg een enigszins gewijzigd beeld doordat 24 Mei l.l. 20 arbeiders het werk hebben hervat.

Waarschijnlijk zouden meerdere bij het conflict betrokkenen dit voorbeeld hebben gevolgd, ware niet gedreigd met molesatie van werkwilligen. Daaraan is inmiddels reeds enkele malen uitvoering gegeven. Gedurende de avonduren van 24 Mei trachtte een groepje van 50 stakers de 20 mannen over te halen het werk wederom neer te leggen. Ondanks het door enkelen, onder wie een E.V.C.-lid, uitgesproken dreigement, dat de ruiten zouden worden ingegooid bij hen die de volgende dag weer aan de arbeid zouden gaan, hebben 19 van de 20 werkwilligen zich van deze intimidatiepoging niets aangetrokken. Vijftig mannen gaven gehoor aan de oproep van de E.V.C. afdeling bouwnijverheid om op Maandag 24 Mei van 7 uur tot een half uur na de aanvang van het werk bij de K.L.M.-nieuwbouw te gaan posten om de werkwilligen te bewegen alsnog met hen solidair te blijven.

Onder verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur der Landelijke bedrijfsgroep Bouwnijverheid der E.V.C. werd een gedrukt stakingsbulletin uitgegeven. Het stakingscomité deelde over de Haagse bouwvakstaking o.m. mee, dat de bestuurders der 122 in de Uniebonden georganiseerden weigerden ondanks de aandrang hunner leden, om de kassen te openen. Deze leden zouden voorlopig hun stakingsuitkering ontvangen uit het Solidariteitsfonds der E.V.C.

Op 23 Mei 1948 werd in Amicitia te Den Haag een vergadering gehouden door circa 30 stakers, aangesloten bij de A.N.B.B. (N.V.V.), die zich van het N.V.V. wilden losmaken. Deze groep zou inmiddels zijn uitgetreden en een voorlopig bestuur hebben gevormd. Zij nam in de vergadering van 23 Mei een motie van afkeuring aan tegen het bestuur der Uniebonden. Tevens werd daarna goedkeuring gehecht aan het besluit om fusiebesprekingen met de E.V.C. afdeling Bouwnijverheid te voeren. Ongeveer 100 stakers van de K.L.M.-nieuwbouw woonden 7 Juni j.l. een E.V.C. stakingsbijeenkomst bij, 18 stemden voor en 75 tegen de hervatting van het werk. Het overgrote deel der tegenstemmers had echter al elders werk gevonden, zodat deze volhardende stakingslust hen materieel niet kon schaden. De vergadering besloot nochtans "maatregelen" te nemen om het breken der staking te verhinderen. Op 10 Juni bleken 29 werkwilligen de K.L.M. bouw-steiger weer beklommen te hebben. Enige werkwilligen werden resp. op 7 en 8 Juni gemolesteerd. Een man werd van de fiets afgetrokken, geslagen en licht gewond. Een andere werkwillige werd bij thuiskomst door stakers opgewacht en uitgescholden. In drie gevallen hebben onbekenden ruiten van woningen der werkwilligen ingegooid.

XIV. INDONESIË.

De erkenning van de Republiek Indonesia door de Sowjet-Unie en het besluit om met de Republiek consulaire vertegenwoordigers uit te wisselen, heeft zowel hier te lande als in Indië veel stof doen opwaaien. In het blad "De Waarheid" is dienaangaande opgemerkt, dat het feit, dat men van Indonesische zijde na Egypte, Pakistan e.a. thans betrekkingen met de Sowjet-Unie aanknoopt, een levendig bewijs is van de massastemming in Indonesië, die vast houdt aan de vrijheid en de Republiek. Het feit dat de Sowjet-Unie er in toegeestemd heeft de Republiek als staat te erkennen - aldus merkt het blad verder op - toont opnieuw aan dat zij ernst maakt met het zelfbeschikkingsrecht der volkeren.

De communisten suggereren weer eens met de eerste opmerking, dat de Republiek feitelijk geheel Indonesië betekent. In werkelijkheid heeft Ir. Soekarno als leider der Republiek enige tijd geleden aan de republikeinse vertegenwoordiger Soeripno te Praag machtiging gegeven om in contact te treden met de leidende figuren in de Sowjet-Republiek en in de Oost-Europese staten, die reeds een communistisch bewind hebben. Het Chinese blad "Kong Po" te Batavia heeft wat het initiatief betreft aanstonds Djocjakarta aangewezen.

Een ander punt dat de aandacht der C.P.N. heeft getrokken en haar aanleiding heeft gegeven tot commentaar, is de instelling van de herstelbank voor Indonesië. In een fulminatie in "De Waarheid" tegen de Regering heet het, dat zij een grote voorname zorg heeft, namelijk de bescherming en bevoordeling van de koloniale ondernemer. Millioenen worden gestort in de bodemloze put van het Indonesische avontuur, wat dan gestold wordt tegenover de schrale steun door de Regering verleend aan de boeren en voor de oorlogsschaderegeling.

Wat is nu de opzet van de herstelbank, aldus het blad. Dit is het bedrijfsleven in bezet Indonesië voorzien van de middelen waaraan het behoefte heeft. Er is genoeg geld in Nederland, maar de banken beleggen het liever in Afrika onder bescherming van de Britse en Amerikaanse kanonnen. In bezet Indonesië vinden zij het beter, dat de Regering, die steeds dieper in de put geraakt, het risico op zich neemt. Door de nieuwe ontwikkeling in Indonesië met machtsmiddelen kunstmatig te willen bostrijden moet de Regering steeds doorgaan de opgelegde overeenkomst met machtsmiddelen te handhaven.

In de trant van de anti-Amerikaanse propaganda van Moskou verkondigt "De Waarheid" dan o.a. nog, dat het de bedoeling der Regering is de mogelijkheid te scheppen om aan de Verenigde Staten strategische grondstoffen uit Indonesië te leveren.

De erkenning van de Joodse staat in Palestina door de Sowjet-Unie betekent voor de C.P.N. een dienovereenkomstig standpunt in te nemen en hiernaar richten zich uiteraard ook de Indonesische communisten h.t.l. en de nauw met de C.P.N. in contact staande vereniging "Perhimpunan Indonesia". Tijdens de op 16 Mei te Amsterdam gehouden openbare vergadering van de Nederlandse Zionistenbond was namens de "Perhimpunan Indonesia" als gast aanwezig het hoofdbestuurlid Socnito.

"De Vlam" heeft aan die Indonesische belangstelling een artikel gewijd waarin het navolgende wordt opgemerkt:

Oogenschijnlijk is ook voor die Nederlanders, die "met Indonesië rekening willen houden" het Palestijnse probleem een lastige zaak. Indonesië ligt in Azië, redeneert men. De Aziatische Volkeren trekken één lijn. Evenals de Indonesiërs behoren ook de Arabieren tot deze volkeren. Dus voelen de Indonesiërs zich met de Arabieren verbonden en nog afgescheiden van de gemeenschappelijke Mohammedaanse godsdienst beschouwen zij de Joden in Palestina als Europese indringers.

Zo ongeveer redeneert ook hij, die er oprecht van overtuigd is, dat hij een goed vriend van de Indonesiërs is.

Maar zie, onder de gelukwentelegrammen die de grote Zionistische meeting in het Amsterdamse Concertgebouw ter gelegenheid van het uitroepen van de staat Israël bereikten, was er een van de "Perhimpunan Indonesia":

De P.I. is steeds de vertegenwoordigster geweest van de progressieve Indonesische jeugd in Nederland, aldus "De Vlam". Uit haar rijen zijn velen van de thans in de Republiek leiding gevende figuren voortgekomen. Men mag wel zeggen, dat bij hen het meeste begrip heerst voor de werkelijke positie van Indonesië in de wereld en van de krachten, die de vooruitgang tegenhouden. Zij weten daarom, dat de strijd in Palestina niet gaat tussen binnengedrongen Joden en Inheemse Arabieren, doch tussen de progressiviteit, belichaamd in het Jodendom en het Britse koloniale imperialisme, schuilgaande achter de Arabische feodaliteit. Of anders gezegd, dat de strijd van de Joden een element is in de beweging van de Aziatische volkeren, die zich willen losscheuren van iedere imperialistische overheersing en van de feodale heersers, die slechts pionnen zijn in de handen van het imperialisme. Wanneer dus de Nederlandse Minister van Buitenlandse Zaken op een vraag van Mr. Van der Goes van Naters antwoordt, dat hij te dien aanzien eerst overleg moet plegen met Indonesiërs, dan kan hij nooit het progressieve Indonesië, doch slechts de Indische feodaliteit en de Nederlands-Indische koloniale reactie bedoelen. Het telegram van de "Perhimpunan Indonesia" heeft dit nog eens in alle duidelijkheid aangetoond, zo besluit het blad.

In het verkiezingsprogramma van de C.P.N. komt een opsomming voor van alle eisen met betrekking tot de Nederlandse Overzeese gebieden, waarvoor tot dusverre bij voortdurende propaganda is gemaakt en die ook na de verkiezingen ongetwijfeld op het programma van actie zullen blijven staan. Deze punten luiden:

"Afschaffing koloniaal stelsel in Indonesië, Suriname en de Antillen; onmiddellijke terugtrekking van alle troepen uit Indonesië; onmiddellijk herstel van alle democratische vrijheden in de bezette gebieden; strenge bestraffing van de schuldigen voor de terreurdaden in Zuid-Celebes en Bondowoso; verwerping van het regeringsvoorstel tot grondwetsherziening; herziening van de grondwet met het doel de weg vrij te maken voor de afschaffing van het koloniale stelsel in elke vorm; overdracht van het gezag aan de Republiek in geheel Indonesië met erkenning van de politieke en economische zelfstandigheid voor het Indonesische volk; samenwerking tussen Nederland en Indonesië in Unie-verband op grondslag van vrijwilligheid en gelijkwaardigheid".

Het Indonesisch Muziekgezelschap "Sinar Indonesia" (Amsterdam) verleent medewerking op openbare vergaderingen van de C.P.N. en nevenorganisaties. De leden van het gezelschap zijn bekende extremisten, die vroleden jaar ook aanwezig zijn geweest op het Jeugdfestival te Praag. (Volgens een persbericht wordt de eerstvolgende internationale samenkomst van de "World Federation of Democratic Youth" te Warschau gehouden. De communistische arbeidersfederatie Sobsi op Java heeft bereids een uitnodiging ontvangen).

De Vereniging "Nederland-Indonesië" heeft te Amsterdam een openbare vergadering gehouden. Als spreker was aangekondigd NOEGROHO, die sinds enige maanden in Nederland vertoeft. NOEGROHO slaagde onlangs te Amsterdam voor zijn candidaalexamen Nederland-Indisch recht. Hij verblijft voorlopig voor studie in Neder-

land, vermoedelijk te Amsterdam.

Op genoemde bijeenkomst waren 72 personen aanwezig, waarvan 30 vrouwen. Onder deze 72 personen bevonden zich slechts enkele Indonesiërs.

De voorzitter en inleider van deze vergadering was Professor Willem Frederik WERTHEIM, geboren te St. Petersburg, 16 November 1907, wonende Stadionkade 12-II te Amsterdam, voorzitter van de Vereniging "Nederland-Indonesië". Na een bijzonder weinig zeggende inleiding gaf deze het woord aan de Heer NOEGROHO, die een vrij levendig en vurig spreker bleek te zijn. Noegroho ging in extenso de geschiedenis van de nationale partijen in Indonesië na. Hij hield een gedocumenteerde en uitvoerige bespreking over de oprichting, de bloei, het verval en de ideeën van de verschillende partijen en bewegingen alsmede over hun leiders.

De Nederlands-Indische Regering werd hierbij gekenmerkt als een bezettende macht, als een alles overheersend instituut, terwijl Zij voorts werd vergeleken met het Derde Rijk en met Hitler.

In het bijzonder werd gememoreerd "de zo gehate en beruchte Nederlands-Indische geheime politieke politie". Noegroho drong er op aan, de nu met de Nederlanders coöpererende Indonesiërs te zien als verachtelijke toekomstige verraders en overlopers naar een dan winnende (niet Nederlandse) partij.

De republikeinen echter zijn de ware principiele, democratische, goedwillende en betrouwbare mensen. Met hen dienen de Nederlanders samen te werken en zij moeten vrienden worden van de Republiek.

20 Juni 1948.

XV. OVERZICHT DER SPAKINGEN IN MEI 1948.
Zie bladzijde 26.

OVERZICHT DER STAKINGEN IN MEI 1948.

- 26 -

Bedrijf.	Aanleiding.	Inmenging Vakbonden.	Resultaat.	V o l g e n o
Bouwwakarb. KIM-gebouw Den Haag.	Eisen loonsverhoging; prot.tegen loonsverl. min.netto-loon f.60.-p.w.	Unie tegen EVC steunt en stoekt.	Op 24-5 werk door ong. 20 arbeiders hervat; anderen staken door.	1.
Arb.Steenfabr. Winschoten.	Vroegere toeslag volg. nieuwe CAO niet meer bet.	EVC leidde en steunde.	Na aanneming nieuwe arb., werk door gedeelte stakers hervat.	2.
Arb.Steenfabr. Appingedam.	Idem.	Idem.	Arbeid onder zelfde voorwaarden hervat.	3.
Bouwwakarb. Melis Stokal Den Haag.	Eis opheffing loonplaf.min.netto-loon f.60.- p.w.	Unie tegen EVC leidde en steunde.	Arbeid door gedeelte onder zelfde voorw. hervat.	4.
Bouwwakarb. Mient Den Haag.	Idem.	Idem.	Idem.	5.
Arb.Steenfabr. Rui-scherbrug.	Aanv.prot.tegen nieuwe loonreg.; later protest ontsl. 3 arb.	EVC bemidd. leidde daarna actie.	Na bemidd.EVC zou arb. herv. worden, 3 man uitgesloten, daarna staking voortgezet; nieuw personeel nam uit angst voor molest ontslag; daarna pol.del.	6.
Arb.landontginning-Roedeschool.	Ontevredenheid over het loon.	EVC stookte en steunde.	Alle arbeiders ontslagen.	7.
Arb.Zinkfabr. Budel.	Ovenisten eisten hoger loon; allen zelfde premie.	KAB bemidd. EVC stookte.	Na bespreking overeenstemming bereikt.	8.
Arb.Textfabr. Gemert.	Prot.tegen doorgevoerde werkverandering (3 getouwen).	EVC stookte.	Ontslagaanvraag gewild; arb.norm.hervat.	9.
Bouwwakarb. Geleen.	Eis: 25% gewone toeslag en 2% jaarloon extra.	EVC lid leidde actie.	Eisen niet ingewilligd; arb.normaal hervat.	10.
Arb.Papierfabr.v.Gelder-Velsen.	Hulpmachinisten namen ontslag ivm.loonkwotie.	Unie bemidd.	Na bespreking overeenstemming bereikt.	11.
Bloemen groot-kleinhandelaren in versch. steden.	Prot.tegen veilingbesturen die 2% omz.bel. op handel verhaald.	---	Na bespreking handel hervat, onder zelfde voorwaarden.	12.
Bouwwakarb. IJmuiden.	Eis 25% prost.loon, om te zetten in vast loon.	EVC niet als bemidd.er-kend.	Op 31-5 werk onder zelfde voorwaarden hervat.	13.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
V Be-	De onder de stakingsstreep vermelde getallen geven het aan-																															
o gin	tal stakers aan.																															
1 in	De boven de stakingsstreep vermelde getallen geven het aan-																															
g vori-	tal arbeiders aan, dat in normale toestand werkzaam is.																															
n ge	.:staking met vooraf bepaalde tijdsduur (korter dan 24 uren).																															
o. mnd.	-:staking met vooraf bepaalde tijdsduur (24 uren of langer).																															
	=:staking met niet vooraf bepaalde tijdsduur.																															
1. 31-3	210																															
	210; op 24-5 hebben plm. 20 man het werk hervat.																															
2. 12-4	26																															
	eerst 22, daarna per 20-4:25; na aanneme nieuw pers. op 12-5- arbeid door 10 stakers herv.																															
3. 19-4	27																															
	14																															
	80																															
4. 20-4	36; op 10-5 werd arbeid door 19 stakers hervat; overige stakers hadden elders werk gevonden.																															
	18																															
5. 20-4	18; op 10-5 werd arbeid door 8 arbeiders hervat; overige stakers hadden elders werk gevonden.																															
	20																															
6. 24-4	11; op 10-5 arbeid op fabriek met behulp van politieke delinquenten voortgezet.																															
7.	50																															
8.	920																															
	70																															
9.	325																															
	2; op 10-5 voegden zich hier nog 2 arbeiders bij.																															
10.	20																															
11.	8																															
12.																																
13.																																
																		34														
13.																		23														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	